

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА
до проекту Закону України
«Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо надання
платникам податку на доходи фізичних осіб додаткових можливостей для
застосування податкової знижки»

1. Обґрунтування необхідності прийняття законопроекту

Існування такого поняття як «податкова знижка» в діючому податковому законодавстві України є важливим інструментом фінансової підтримки з боку держави платників податку на доходи фізичних осіб в зв'язку з суттєвими витратами в певному фінансовому році, обумовленими об'єктивними причинами.

Згідно діючих положень Податкового кодексу України, платник податку має право включити до податкової знижки у зменшення оподатковуваного доходу за наслідками звітного податкового року, зокрема, такі здійснені ним протягом звітного року витрати, як:

- частина суми процентів, сплачених таким платником податку за користування іпотечним житловим кредитом;
- сума коштів або вартість майна, перерахованих (переданих) платником податку у вигляді пожертвувань або благодійних внесків неприбутковим організаціям;
- сума коштів, сплачених платником податку на користь вітчизняних закладів дошкільної, позашкільної, загальної середньої, професійної (професійно-технічної) та вищої освіти для компенсації вартості здобуття відповідної освіти такого платника податку та/або члена його сім'ї першого ступеня споріднення;
- сума коштів, сплачених платником податку на користь закладів охорони здоров'я для компенсації вартості платних послуг з лікування такого платника податку або члена його сім'ї першого ступеня споріднення;
- інші передбачені законом витрати.

Разом з тим, існуючий механізм застосування податкової знижки містить ряд недоліків та колізій, які, з одного боку, позбавляють громадян можливостей застосувати на практиці відповідні надані державою та закріплені в Податковому кодексі України гарантії, а з іншого боку – носять дискримінаційний характер, оскільки за наявності фактично одних і тих самих обставин вибірково надають громадянам право застосування податкової знижки.

1. Діюча редакція підпункту 14.1.170 пункту 14.1 статті 14, а також підпункту 166.4.2 пункту 166.4 статті 166 Податкового кодексу України (далі -

ПКУ) обмежує сферу застосування податкової знижки виключно доходом платників податків у вигляді заробітної плати. Громадяни України, які отримують доходи в інших формах, зокрема як винагороду за цивільно-правовим договором, проценти від депозитного вкладу, рентні платежі, дивіденди і т.д., на даний час позбавлені можливості застосувати механізм податкової знижки. Хоча ці громадяни так само навчають дітей в навчальних закладах, так само потребують лікування і несуть відповідні витрати, так само роблять пожертвування (благодійні внески), мають іпотечний житловий кредит і т.д.

Враховуючи це, незрозумілими є причини, з яких допускається різний підхід до оподаткування відповідних доходів громадян і податкова знижка дозволяється тільки для однієї категорії доходу. З метою забезпечення рівності прав громадян та запобігання дискримінаційним проявам відповідне обмеження підлягає усуненню.

2. Надавши громадянам можливість включення до податкової знижки «...суми коштів, сплачених платником податку на користь закладів охорони здоров'я для компенсації вартості платних послуг з лікування такого платника податку або члена його сім'ї першого ступеня споріднення...» (підпункт 166.3.4 пункту 166.3 статті 166 ПКУ) розробники кодексу одночасно надовго зробили неможливим застосування відповідного положення на практиці.

Це пов'язано з наступними існуючими обмеженнями.

По-перше, згідно положень наведеного підпункту 166.3.4 можливість включення до податкової знижки сплачених сум на лікування має винятки. Зокрема, не можуть бути включені до податкового кредиту витрати на:

а) косметичне лікування або косметичну хірургію, включаючи косметичне протезування, не пов'язані з медичними показаннями, водолікування та геліотерапію, не пов'язані з лікуванням хронічних захворювань;

б) протезування зубів з використанням дорогоцінних металів, порцеляни та гальванопластики;

в) аборти (крім абортів, які проводяться за медичними показаннями або коли вагітність стала наслідком зґвалтування);

г) операції із зміни статі;

г) лікування венеричних захворювань (крім СНІДу та венеричних захворювань, причиною яких є побутове зараження або зґвалтування);

д) лікування тютюнової чи алкогольної залежності;

е) придбання ліків, медичних засобів та пристосувань, оплати вартості медичних послуг, які не включено до переліку життєво необхідних, затвердженого Кабінетом Міністрів України.

Якщо відносно підпунктів «а» - «д» ще можна зрозуміти аргументацію та підстави виключення відповідних витрат з податкової знижки, то встановлення обмежень в пункті «е» видається абсолютно безпідставним і суперечливим. Державою (Кабінетом Міністрів України) на даний час не запроваджений

згадуваний «Перелік життєво необхідних ліків, медичних засобів та пристосувань, медичних послуг», а до його запровадження громадяни України фактично обмежені в можливостях включати до податкової знижки будь-які витрати на послуги з лікування.

Крім того, видається нелогічним з точки зору нормотворчості запровадження обмежень на включення до податкової знижки витрат на лікування одночасно в підпунктах «а» - «д» підпункту 166.3.4 пункту 166.3 статті 166 ПКУ, а також ще і в іншому гіпотетичному нормативному акті - «Переліку життєво необхідних ліків, медичних засобів та пристосувань, медичних послуг». Доцільніше і зручніше викласти обгрунтовані обмеження тільки в одному документі – ПКУ. З урахуванням цього підпункт «е» підпункту 166.3.4 пункту 166.3 статті 166 ПКУ (бланкетна норма) є зайвим і підлягає виключенню.

По-друге, в діючому ПКУ залишається ще одне необгрунтоване обмеження включення до податкової знижки сплачених сум на лікування.

В абзаці сьомому пункту 1 розділу XIX «Прикінцеві положення» ПКУ зазначено, що норма, яка дозволяє включення до податкової знижки сплачених сум на лікування, а саме підпункт 166.3.4 пункту 166.3 статті 166, набирає чинності з 1 січня року, наступного за роком, у якому набере чинності закон про загальнообов'язкове державне соціальне медичне страхування. Тобто вказана норма на сьогодні навіть не розпочала свою дію і невідомо, коли вона вступить в силу.

Люди, які не повністю розібрались в хитросплетіннях норм ПКУ щодо податкової знижки (умов включення до неї витрат на лікування) та звертаються до податкових органів щодо включення до податкової знижки витрат на лікування, отримують відмови з поясненням, що вказана норма не набула чинності, оскільки не прийнятий «закон про загальнообов'язкове державне соціальне медичне страхування». Коли буде прийнятий зазначений закон – невідомо.

В цілому багато громадян виявляються позбавленими можливостей, які так щедро пообіцяла їм держава (і навіть включила в ПКУ), однак не створила належних умов для їх реалізації.

З іншого боку, ситуація виглядає так, начебто у випадку з «навчанням» або «іпотечним кредитом» держава згодна підтримати населення та включити відповідні витрати до податкової знижки, а стосовно витрат на лікування, що є більш важливим для людей, на жаль допускається інший підхід. Вважаю, що ця ситуація також потребує змін.

2. Мета і завдання прийняття законопроекту

Метою та завданням запропонованого законопроекту є надання платникам податку на доходи фізичних осіб додаткових можливостей для застосування

податкової знижки, усунення колізій та суперечностей Податкового кодексу України, забезпечення принципу рівності та захист соціально-економічних прав громадян.

Зокрема, пропонується усунути існуюче обмеження застосування податкової знижки тільки для доходу у вигляді заробітної плати та дозволити застосування цього механізму також громадянами, які отримують доходи в інших формах, зокрема як винагороду за цивільно-правовим договором, проценти від депозитного вкладу, рентні платежі, дивіденди і т.д. (громадяни отримають право обирати для застосування податкової знижки один певний вид доходу, передбачений підпунктами пункту 164.2 статті 164 цього Кодексу).

Також ініційованими змінами буде забезпечено право громадян України включати до податкової знижки суми коштів, сплачених платником податку на користь закладів охорони здоров'я для компенсації вартості платних послуг з лікування такого платника податку або члена його сім'ї першого ступеня споріднення, та усунуто штучні перешкоди для реалізації цього права.

3. Загальна характеристика і основні положення проекту акта

Законопроектом пропонуються наступні зміни до Податкового кодексу України, спрямовані на вдосконалення механізму застосування податкової знижки:

- 1) У підпункті 14.1.170 пункту 14.1 статті 14 після слів «оподаткованого доходу» слова «одержаного за наслідками такого звітного року у вигляді заробітної плати» замінити словами «обраного ним виду, передбаченого одним з підпунктів пункту 164.2 статті 164 цього Кодексу, за наслідками такого звітного року».
- 2) Підпункт «е» підпункту 166.3.4 пункту 166.3 статті 166 виключити.
- 3) У підпункті 166.4.2 пункту 166.4 статті 166 після слів «доходу платника податку» слова «нарахованого як заробітна плата, зменшена» замінити словами «обраного ним виду, передбаченого одним з підпунктів пункту 164.2 статті 164 цього Кодексу».
- 4) Абзац сьомий пункту 1 розділу XIX виключити.

4. Місце Закону в системі чинного законодавства

У даній сфері правового регулювання діє Податковий кодекс України. Реалізація запропонованого проекту потребує внесення змін до зазначеного законодавчого акту.

5. Фінансово-економічне обґрунтування

Реалізація положень проекту Закону не потребує додаткових видатків з Державного бюджету України або інших бюджетів.

6. Прогноз соціально-економічних та інших наслідків прийняття проекту

Прийняття запропонованого законопроекту надасть платникам податку на доходи фізичних осіб реальні додаткові можливості для застосування податкової знижки. Також це матиме наслідком усунення існуючих колізій та суперечностей Податкового кодексу України стосовно механізму застосування податкової знижки, сприятиме утвердженню принципу рівності та захисту соціально-економічних прав громадян України.

**Народний депутат України
Сергій Дмитрович Гривко**

«___» _____ 2020 року

СЕДО ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

Підписувач: ГРИВКО СЕРГІЙ ДМИТРОВИЧ
Сертифікат: 2B6C7DF9A3891DA10400000039E23D00E6064501
Дійсний до: 12.01.2021 23:59:59

Апарат Верховної Ради України
№ 110д9/1-2020/78697 від 17.06.2020

112044